

KÜRESELLEŞEN İNSANIN YALNIZLIĞI*

Çev.: Gül BATUŞ**

La Solitudine Del Cittadino Globalizzato

La parola di globalizzazione che é il mito di oggi, viene usata come un sorto di chiave con la quale si vogliono aprire i misteri del presente e del futuro. Per alcuni, questa parola vuol dire tutto cio che siamo costretti a fare per ottenere la felicità, per altri la globalizzazione é la causa stessa della nostra infelicità. Per tutti comunque, globalizzazione significa l'ineluttabile destino del mondo, un processo irreversibile e che inoltre ci coinvolge tutti alla stessa misura ed allo stesso mondo.

In realta, il funzionamento del mondo in cui siamo costretti a vivere é il risultato della capacita umana , perciò anche i cambiamenti necessari dovranno essere realizzati da questa capacita di immaginazione. Invece l'uomo globalizzato di oggi é convinto che se anche riuscisse a produrre un cambiamento, sarebbe vano elaborare insieme l'idea di un mondo diverso da quello esistente .

* "La Solitudine del cittadino globalizzato", Zygmunt Bauman
Feltrinelli 2000

** Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü.

Il perche di questa realta rimane nel fatto che l'uomo di oggi é costretto a vivere nella vita pubblica ma isolatamente nella sua vita privata., invece quando le distanze non significano piu niente le localita separate da distanze perdono anch'esse il loro significato. I ponti tra questi due diversi tipi di vita non ci sono piu. Nell'antichita, tutti i problemi privati venivano discussi e sciolti nell'agora (spazio privato e pubblico al tempo stesso), oggi invece l'arte di trasformare i problemi privati in questioni pubbliche corre il rischio di cadere in disuso e di essere dimenticata.

Questo libro rappresenta un sforzo per rendere possibile tale conversione. Le domande non sono mai sbagliate; le risposte potrebbero esserlo. Ma astenersi dal fare domande é la risposta peggiore di tutte.

Key words: La globalizzazione, la vita privata e pubblica, agora.

.....

Giriş

İnançların geçerli olması için her zaman kabul edilebilir olması gerekmez. Bu yargı, günümüzde genellikle kabul gören inançlar – bizim inançlarımız- için de geçerlidir. Tabii ki bizim için özgürlük- en azından dünyanın “bizim olan” bölgelerinde-, doğal ve olabilecek en mükemmel biçimde çözümlenmiş bir olgudur.; ancak buna rağmen sık sık, meydanlara dökülüp, sahip olduğumuza inandığımızdan daha mükemmel ve eksiksiz bir özgürlük arayışına giriyoruz. Öte yandan aynı değişmez inatla- ister bireysel, ister başkaları ile birlikte olsun- içinde yaşadığımız

dünyadan daha iyisinin yaratılamayacağına olan inancımızda da ısrar etmekte, böyle bir değişimi yaratabilsek bile , dayattığımız dünya düzeninin var olandan daha mükemmel olduğu fikrini genele yayıp, oluşumunda söz sahibi olabileceğimiz gerçeğinin boş ve sonuçsuz bir çaba olacağına da yürekten inanmaktayız. Mantık kuralları çerçevesinde düşünmeye alışık olan bizler için, iki farklı görüşe aynı anda inanmak nasıl açıklanabilir? Eğer özgürlük mücadelesi zaferle sonuçlandıysa, şimdi daha iyi bir sonuç için çaba harcayan insan bu zaferin temel taşlarından bir değil miydi? Ve bu nasıl bir özgürlüktür ki insanların hayallerini köreltmekte ve bu konudaki güçsüzlüklerini onaylamakta?

İki görüşün birbirleri ile bağlantılı olmaması, ikisine de inanmamızı mantıksız kılmaz. Bunlar bizim düşünce gücümüzün ürünleri değildir ve her biri ortak deneyimlerimizde geniş yer tutar. Yaptığımız şeye inanmak, gerçekçi ve akılcı olduğumuzun bir belirtisidir. Bu nedenle, yaşadığımız dünyanın bize neden sürekli olarak birbirinin zıddı sinyaller gönderdiğini bilmek, aynı zamanda, bu zıtlıklara nasıl göğüs gerdiğimizi ve bunu neden hiçbir endişe ve merak duymadan gerçekleştirdiğimizi de anlamak zorundayız.

Bütün bunları bilmek neden önemlidir? Eğer böyle bir bilinç düzeyine ulaşabilseydik bazı şeyler daha iyi yönde değişebilir miydi? Gerçekte, bundan da pek emin olamayız. Olayların oluş nedenleri hakkında bilinç sahibi olmak bizi mücadeleye itebileceği gibi teslimiyetçi bir yapıya da sürükleyebilir. Yaşamımızı şekillendiren karmaşık ve zor anlaşılan sosyal olguların çözümlenmesi, Pierre Bourdieu'nün "Sinik" (toplum kurallarını hiçe sayan eski bir felsefe anlayışı) ve "klinik" olarak tanımladığı iki yönde hareket edebilen iki ucu keskin bir bıçaktır. Sinik olarak

işlemesi sonucunda birey:- maden ki dünya böyle, ben de bu düzeni en iyi biçimde sömürebilme olanak sağlayacak en uygun stratejiyi belirleyip ona göre davranmalıyım, dünya düzeninin eşitsizlik ve huzursuzluk üzerine kurulu olması benim için saçma ve anlamsız bir sorundur- mantığı ile hareket edecektir. Bıçağın klinik kullanımı ise kendi etik değerlerimize aykırı, zarar verici ve zedeleyici her şeye karşı daha bilinçli bir mücadele gücü verecektir. Bilinç tek başına böyle bir seçimi yapabilmemiz için yeterli değildir. Bu son tahlilde bizim seçimimiz olacaktır. Ancak böyle bir billincin eksikliği de yapılabilecek seçimlerin şekillenmesini engelleyebilirdi Özgür kadınlar ve erkekler ancak böyle bir bilinç sayesinde en azından kendi özgürlüklerini kullanabilme fırsatını elde edebilirler.

Bilmemiz gereken nedir? Elinizdeki kitap bu soruya bir yanıt verme çabasını içermekte ve size aşağı yukarı şöyle seslenmekte: Bireysel özgürlük, kamusal yaşam ile özel yaşam arasında var olan, belki de hiç oluşmamış köprülerin yıkılması sonucunda artan kolektif özgürlük ile doğrudan ilintili olabilir; ya da başka bir anlatımla, özel kaygı ve endişelerin kamusal sorunlar haline dönüşmesini olanaklı kılacak bir yolun olmaması ve tam tersi, özel sorunların kamusal meselelerin tanımlanıp gün ışığına çıkarılmamasının da bireysel özgürlükle bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Köprülerin yokluğunda, kamusal ve özel alan arasında zaten seyrek olan iletişim, genellikle hedeflerine ulaşmadan yere deşip patlayan sabun köpüklerinin yardımı ile gerçekleşmektedir. Eğer bu dönüştürme sanatı bu kadar zor koşullara bağlı ise kamusal alanda ifadesini bulabilen sızlanma ve şikayetler ancak özel kaygılar olabilir, kamusal bir sorun gibi

görünmelerinin nedeni, herkese açık bir biçimde ifade edilmiş olmalarıdır sadece.

Sağlam ve kalıcı köprüler ile zaten az kullanılan ve artık tamamen unutulmuş değişim becerisinin (sorunların özelden kamusal dönüşümü) yokluğunda , özel acı ve sızlanmaların eklenerek kamusal bir sorun haline dönüşmesi mümkün değildir. Bu koşulların sağlanması durumunda bizi ne birleştirebilir? Tutunacak sağlam bir dayanak, herkesin birleşeceği öngörülen bir hedef, safları sıklaştırabileceğimiz dostlukların arayışı ile ifade edebileceğimiz, çevremizde ve her yerde düzensiz, belirsiz ve karmaşık biçimde yaşanan toplumsallık mı? Doğal ve düzenli boşalımlardan yoksun olan toplumsallığımız temelde, zaman zaman yaşamımızdan kaynaklanan görkemli patlamalarla rahatlamakta. Toplumsallığı özgürleştirme fırsatı, acıma ve iyilik duygusunun birlikteliği ile henüz keşfedilmiş kamusal bir düşmana (kamusal alana dahil olanların çoğunluğu tarafından özel bir düşman olarak algılanan kişi) yönelik ölçsüz bir saldırganlıkla sağlanabileceği gibi, dünya şampiyonasındaki milli takımı desteklerken duyulan mutluluk veya Prenses Diana'nın trajik ölümü karşısında hissedilen üzüntü gibi bireysel olarak yaşanan duyguların senkronize bir biçimde tüm insanlara yayılması ile elde edilebilir. Tüm bu fırsatların en büyük sorunu, çabuk tüketilmeleridir.; gündelik rutin yaşantımıza dönünce her şey sanki hiçbir şey olmamış gibi tekrar eskisi gibi işlemeye başlar, dostluk kıvılcımının gücü tükendikçe, yalnız yaşayan, kendi yalnızlığına, çok kısa bir süre önce ışıltılar saçan kamusal dünya da hiç olmadığı kadar karanlığa bürünür. Bu patlamalardan sonra, sahnenin ışıklarını yeniden yakabilecek yeterli enerji de yoktur artık.

Bu durumu değiştirebilme fırsatı, ne özel ne kamusal değil, aynı anda hem özel hem de kamusal bir alan olan ve özel sorunların anlamlı bir biçimde ifadesini bulduğu *agora*'larda elde edilebilir. Burada özel sorunlar, narsist doyumlara ulaşmak ya da kamusal alanı terapi amacıyla kullanmak için değil, bireyleri özel olarak kendi dünyalarında yaşamak durumunda kaldıkları zor durumdan el birliği ile kurtarabilme çabası ile dile getirilir. Bu alanlar "kamusal iyi"nin, "doğru toplum"un, ya da ortak değerlerin olduğu mekanlardır. Bugünün sorunu, antik çağa özgü bu kamusal alanların giderek azalması ve yerlerine yenilerinin kurulmasının hayal bile edilmemesidir. Antik agoralar yerlerini büyük apartmanlara ve parklara bırakırken etkili güçler, politik bir kayıtsızlıkla yenilerinin inşa edilmesini el birliği içinde engellemekteler. Çağdaş politikanın karakteristik özelliği Cornelius Costariadis'in 1996 yılında Daniel Mermet'e söylediği gibi *anlamsızlığıdır*. "politikacılar güçsüzdür(...), artık bir programları bile yok, sadece iktidarda kalmayı hedefliyorlar. Aynı görüşleri paylaşan hükümetlerin birbirini izlemesi kesin bir neden olamaz, bunun etkisi ancak, kaynağından aldığı doğal ivme ile kesintisiz bir biçimde hedefine doğru akan nehrin suları üzerine düşen bir taşın yaratacağı kıpırtılar kadar olabilir.

Yüz yıl önce liberalizmin egemen siyasal formülü: "ileriye doğru atılacak gözü pek, büyük bir adım"dı. Bu gün ise geçerli olan teslimiyetin haklılaştırılma çabasıdır.:" hayal edilebilecek en iyi dünya değil ama tek gerçek dünya, ayrıca diğer tüm alternatifler daha da kötüdür ve kötü olmaları gerekir, eğer uygulanma şansları olsaydı ne kadar kötü oldukları anlaşılabilirdi".

Günümüzün liberalizmi “alternatiflerin yokluğu” inancına dönüşmüştür, gelişmekte olan politik kayıtsızlığın kökenlerini saptamaya çalışmak, bizi bunu başka yerlerde aramaktan alıkoyabilir. Bu politika, birey olarak da ulaşmamız mümkün olan konformizmi taçlandırmakta ve hızlandırmaktadır. Bir örnek hale gelmek için bir politikaya gereksinim duyulabilir mi? Hangi görüşten olurlarsa olsunlar, değişik hiçbir şey önermeyen politikacılara neden katlanalım? Politika sanatı, eğer *demokratik* politikadan söz ediyorsak, yurttaşların özgürlüklerine getirilen sınırları yerle bir etmeye dayanır. Ancak aynı zamanda yurttaşları, bireysel ve kolektif olarak kendi limitlerini belirleyebilme imkanlarını elde edebilmeleri için özgür bırakmak yani oto-kontrollerini sağlamalarına olanak tanımak da bu sanatın gerekleri arasındadır. Politikanın bu ikinci işlevi artık tamamen göz ardı edilmekte. Günümüzde bütün sınırlar (limitler) *off-limits*, her kendi kendini sınırlama girişimi esarete doğru giden yolda atılan bir adım olarak algılanmakta., sanki tek olası seçim, pazar diktatörlüğü ile gereksinimler üzerinde şekillenen hükümet diktatörlüğü arasında, sanki olası tek yurttaşlık biçimi, tüketime dayalı olanı . İşte ticari ve mali pazarların göz yumdukları, hoş gördükleri tek gerçek bu,. Bu ayrıca günümüz hükümetleri tarafından da kabul edilen, özlenen ve beslenen yaşam biçimidir. Ön görülebilen tek büyük görüntü, süprüntülerin sürekli olarak toplanması ve bir araya getirilmesidir. Bu bir araya getirme çabasının hiçbir sınırının olmamalı (bütün limitler birer felaket olarak görüldüğü için hiç birine göz yumulmamalı). Oysa tam da bu süprüntü yığınından kendini sınırlama gücü doğmalıdır. Ancak kendine sınır koyma çabasına gösterilen düşmanlığın, genelleşmiş konformizmin ve buna bağlı

olarak anlamsızlaşan politikanın da bir bedeli vardır ve bu bedel tıpkı ahlaksız politika gibi insanlığın mutsuzluğu ile ödenir. Farklı biçim ve yansımaları olan bu mutsuzluklar aynı nedene indirgenebilir; ayrıca politikanın dejenere olmasından kaynaklanan mutsuzlukların ortak özelliği, dürüstlüklerine de bir engel teşkil eden, kendilerini tekrarlama alışkanlığıdır.

Çağımızın en uğursuz, en üzücü ve en kötü kaygılarından biri Almanca'da *Unsicherheit* sözcüğü ile ifadesini bulan durumdur. Bu sözcük İngilizce'de *uncertainty* (belirsizlik), *insecurity* (güvensizlik), *unsafety* (emniyetsizlik) terimlerinin bir bileşeni olarak tanımlanabilir. Görünen tek gerçek, bu endişe ve üzüntülerin kolektif çareler arayışını engellemesidir. Kendisini güvensiz hisseden, gelecekte herhangi bir umudu olmayan, bireysel güvenliğinden endişe duyan birey, kolektif eylemin taşıdığı riskleri göze almakta yeterince özgür olamaz, birlikte yaşamın başka alternatiflerini hayal etme cesaretini bile gösteremez. Sadece başkaları ile birlikte çözebileceği sorunları düşünebilmek için bile, erteleyemeyeceği sorunlarla çevrelenmiştir.

İnsanları güvensizliklere karşı mücadelede desteklemeleri gereken politik kurumların yardımları da yetersiz kalmaktadır. Önemli hedeflerinden biri politika olan küreselleşme olgusu ile kuşatılmış bir dünyada, bu kurumların huzur ve güveni sağlamak adına yapabilecekleri fazla bir şey yoktur. Yapmaları gereken, daha doğrusu şu anda yaptıkları sadece yaygın ve yoğun kaygıları, bazı sorunlara çözümler bulunabilen tek sığınağımız durumundaki bireysel güvenliğimiz doğru yönlendirmek olabilir. Ancak ne yazık ki, güvensizlik ve belirsizliği yenmek, yatıştırmak için yapılacak kolektif mücadele bir yandan da şüphe ve kaygı tohumları

ekmekte, kişileri birbirlerinden uzaklaştırmakta, herkesi düşman, her yaklaşımın bir komplot teorisi olduğunu düşündürerek insanları her zamankinden daha yalnız ve soyutlanmış bir yaşama itmektedir. İşin en kötü tarafı, kaygıların kaynağını kurutamamaların yanı sıra, buradan kaynaklanan enerjiyi de tüketmeleridir. Bu enerji şayet yasal açıdan denetlenmiş bir kamusal alanda kullanılacak bir güce yönlendirilebilseydi çok daha yararlı bir biçimde kullanılabilirdi.

Kamusal/özel alanlara duyulan ilginin azlığının, bu mekanların hemen hemen her zaman boş olmasının temel nedenlerinden biri de budur ve doğal olarak bu sonuç bu mekanları yavaş yavaş ortadan kaldırmak isteyenlerin işlerini de kolaylaştırmaktadır.

Bir an için, önemli bir olay olduğunu ve kamusal/özel alanların kendi değer yargıları ve bu olay ile ilgili hukuki düzenlemeleri tartışmak amacındaki kişilerle dolduğunu varsayalım., aldıkları kararları uygulayacak kurumlar hangileridir? En büyük güçler, kendi yatağında akan nehrin suları gibi hızla yol almakta ve en kritik kararlar agoralardan ve hatta politik olarak organize olmuş kamusal alanlardan çok uzak mekanlarda alınmaktadır.. Böylece kendi kendisini güçlendiren ve iten güç, kendini sağlamlaştırmak ve mücadele edebilmek için gereksinim duyduğu enerjiyi üretmeye devam edecektir. *Unsicherheit*'in kaynakları kurumayacak, zira karşı çıkma, isyan etme güç ve düşüncesi tertemiz bir anlayışın ürünü değil, gerçek güç varlığını politikadan uzak olarak sürdürecektir ve politika da kendisinden bekleneni; insani eylemlerin düşünce ve davranış özgürlüğüne dayanması gerektiğini söyleyerek buna sahip olmayanları sahneye

çıkıp mücadele etmeleri için yüreklendirmek olan işlevini yapamayacağı sürdürecektir.

Bu bir tam Gordion düğümü: tam olarak çözülemeyecek kadar karmaşık olan düğüm ancak kesilerek çözülebilir, ancak güvensizliğin, belirsizliğin ve geçiciliğin ortadan kaldırılamaması ve özelleşmesi bu düğümün çözümünü, yani kesilecek doğru noktanın bulunmasını engellemektedir.

Gerçeğin ne olduğunu söylemek, onu yapmaktan daha kolaydır. Güvensizliği bir kaynağa bağlamak çok zor bir girişimdir, zira var olan topluma ilişkin varsayımların tekrar gözden geçirilmelerini gerekli kılar. Bu varsayımların, üstü kapalı, dile getirilmez, tartışılmaz olmaları sağlamlıklarının gerçek nedenidir. Costariadis'in de belirttiği gibi, bizim uygarlığımızın en büyük günahı kendisini sorgulamaktan vazgeçmiş olmasıdır. Soru sorma sanatını unutan yada bu sanatın işlevsiz hale gelmesine neden olan hiçbir toplum, bıkkınlık getiren sorunlara yanıt verebilmeyi, doğru da olsa geç kaldığı için geçersiz hale gelen yanıtlar verebilmeyi hayal bile edemez. Şansımızdan, bunun gerçekleştiğini söyleyemeyiz. Olabileceklerin bilincine varmamız, böyle bir durumun gerçekleşmeyeceğinin güvencesidir. İşte bu noktada devreye sosyoloji girmektedir: bu aşamada sosyoloji reddedemeyeceği bir sorumluluğu üstlenmek zorundadır.

Bu kitapta ele alınan konuların çerçevesi: *bireysel özgürlüğün ancak kolektif bir çabanın (ancak kolektif olarak savunulup güvence altına alınabilir) ürünü olduğu düşüncesini oluşturmaktır. Bununla birlikte, günümüzde bireysel özgürlüğü temin etmek, korumak ve garanti altına almak için araçları özelleştirmeye çalışıyoruz ve eğer bu girişim dönemimizin hastalığı*

için bir tedavi yöntemi ise, bu, kitlelerin yoksulluğu, işsizlik ve korku sarmalı gibi çok daha tehlikeli ve çözümsüz hastalıklara yol açabilecek bir tedavi olacaktır.

Günümüzün umutsuz durumu ve sonuçsuz düzeltme çabaları ütopyaların ve her türlü iyi modelin bile özelleştirildiği bir dönemde yaşıyor olmamızdan kaynaklanmaktadır (“iyi yaşam” modelleri iyi toplum anlayışına indirgenmediği için artık hiçbir anlam ifade etmemekte). Özel sorunları kamusal niteliğe dönüştürme sanatı unutulma tehlikesi ile karşı karşıya. Özel sorunların dile getiriliş biçimi politik bir güce dönüşmelerini son derece güçleştirmekte. Bu kitap (yazık ki, büyük bir olasılıkla boşa bir çaba olacak) böyle bir değişimin yeniden mümkün olabileceğine olan güveni dile getirmekte.

Kitabın birinci bölümü; politikanın değişen anlamı üzerinde durmakta, ikinci bölümde; siyasette rol oynayan kurumların karşı karşıya kaldıkları sorunlar ile neden giderek daha etkisiz hale geldikleri sorgulanmakta, üçüncü bölümde ise zorunlu olan reformun içinde şekillenebileceği “iyi toplum” modeli ele alınmakta, post-ideolojik bir toplumdaki ideolojik öngörüler, gelenek-ötesi bir toplumdaki gelenekler, “değer krizleri” ile zedelenmiş bir toplumda değer paylaşımı gibi sorunlar farklı alt başlıklar altında incelenmektedir.

Büyük ölçüde polemikçi bir bakış açısı ile kaleme alınan kitapta yer alan en aykırı sorular büyük bir olasılıkla son bölümlerde olacaktır. Bunu iki nedene bağlamak mümkün.

Özgür yada özgür olmayı arzulayan bir toplumda öne sürülen ve yaratılan toplum modelleri çok ve çeşitli olmak zorundadır. Bu nedenle polemikleri ortadan kaldırmak için,

varolandan farklı, özellikle de daha iyi durumları hayal etmekten vazgeçmek zorundayız (kötünün en iyi arkadaşı, bildiğimiz gibi, kabalıktır ve kabalık en yüksek bilgelige doğru giden yolu engeller)

Ancak bu bölümü esas aykırı kılan, varolan modellerin artık saygınlıklarını yitirmiş olmalarıdır. “Tarihin sonu” çok moda bir söylem. Bizden önce yaşayanlar için en aykırı sayılan sorunlar artık ya çözümlenmiş yada görmezlikten gelinmekte (her iki durumda da sorun olmaktan çıkmışlardır). -“Post-ideolojik” yada “post-ütopik” bir dönemde yaşamak, iyi bir topluma denk düşebilecek her türlü varsayıma karşı kayıtsız kalmak, kamusal iyi için endişelenmek yerine özgürce bireysel tatminin peşinde koşmak gibi, normal koşullarda utanç duymamız gereken davranış ve düşünce biçimlerinden gurur duymaya çalışmaktayız. Oysa, eğer bir an için, mutluluğu yakalama çabasının, çok ender olarak amacına ulaştığını, güvensizliğin acı tadının, mutluluğu inandığımızdan daha az haz dolu hale getirdiği gerçeği üzerinde düşünebilseydik, kamusal iyi, iyi toplum, eşitlik, adalet vb. çoktan beri yaşamımızdan dışladığımız kavramları uzaklarda aramamıza gerek kalmazdı. Zira hiçbir düşünce ve kavram, paylaşılmadıkça bir anlam ifade etmez ve hatta belki de güvensizliğin, politikaya başvurmayan, politika tarafından belirlenmiş değerleri kullanmayan bireysel özgürlüğü tüketeceğini de anlayabilirdik.

İzlenecek yol belli olunca, bazı dayanak noktaları daha net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Üçüncü bölüm bunların üç tanesine işaret etmekte: Cumhuriyetçi bir devlet ve vatandaşlık arayışı, asgari geçim garantisi, şu anda ortalarda görünmeyen güçlerin yeniden işlevsel hale getirilmesi ile elde edilecek olan özgür toplumlara özgü kurumların yaygınlaşması. Bu üç nokta,

herhangi bir sonuca ulaşmak için değil, bir tartışma ortamı yaratabilmek için ortaya konmaktadır. Zaten özgür bir toplumda sonuçlara işin başında değil, siyasal mücadelenin sonucunda ulaşılabilir ancak.

İnanıyorum ki, yanıtları yanlış bile olsa, sorular hiçbir zaman yanlış değildir. Ayrıca şunu da iddia ediyorum ki soru sormaktan kaçınmak verilebilecek en kötü yanıt olacaktır.

Zygmunt BAUMAN

1925 yılında Polonya'nın Poznan kentinde yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. 2. Dünya Savaşı sırasında Rusya'ya göç etti. 1940'da Nazilerin Polonya'yı işgal etmesi üzerine Özgür Polonya Ordusuna katıldı.Savaş sonrasında Sosyal Bilimler eğitimi aldı ve 1954 yılında Varşova Üniversitesinde Stanislaw Ossowski , Julia Hochfeld ve Wright Mills'in etkisi ile sosyoloji alanında çalışmalarını yoğunlaştırdı. 1971 de İngitere'ye geçerek York Shire Leeds Üniversite'sinde profesör olarak ders vermeye başladı. Bugün de Leeds ve Varşova Üniversitelerinde onursal profesör olarak çalışmaktadır.

Türkçe'de Yayınlanmış Eserleri

- Siyaset Arayışı, Ayrıntı Yayınları,
- Parçalanmış Hayat, Post-modern Ahlak Denemeleri, Ayrıntı Yay.
- Hayatta En Önemli Şey 370 Başarılı İnsan Dedi ki, Oğlak Yay.
- Post-modern Etik, Ayrıntı Yayınları
- Sosyolojik Düşünme, Ayrıntı Yayınları
- Yasa Koyucular ve Yorumcular, Metis Yayınları

